

بررسی برابری جنسی از منظر حکمت اسلامی با

تکیه بر کاوش های وحیانی - عقلانی

الهام حسینی*

چکیده

در اسلام برای هر کدام از زن و مرد حقوقی نسبت به همدیگر تعیین شده است، که به این حقوق، حقوق زوجیت می گویند، برای هر کدام از زن و مرد، حقوقی است که قرآن با تعبیری جامع و جالب از آن یاد کرده است، ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف .

آلوسی، لطایف آیه را در این دانسته است که با حذف، در هر دو قسمت آیه، پیوند عمیق حقوقی متقابل میان زن و مرد برقرار شده است؛ یعنی برای زنان بر شوهران، حقوقی مانند حقوق شوهران بر زنان است. زن و مرد از آن جهت که دو عضو جامعه هستند، حقوق مدنی مشابهی دارند؛ ولی در اجتماع خانوادگی، دو فرد، جدا از هم به شمار نمی آیند؛ بلکه مکمل یکدیگرند هن لباس لکم و انتم لباس لهن؛ بدین سبب حقوق

مشابه ندارند، هر چند می توانند حقوقی متعادل داشته باشند

کلیدواژه: برابری جنسیتی، حکمت اسلامی، وحیانی، عقلانی

*طلبه سطح ۲، حوزه علمیه فاطمه الزهراء (س)، اسلام آبادغرب

مقدمه:

برابری جنسی یا جنسیتی بدان معناست که زن و مرد حقوق و وظایف یکسانی دارند و از فرصت‌های مساوی در جامعه برخوردار هستند.

هدف اصلی این پژوهش بررسی دیدگاه اسلام و سند، برابری یا عدالت جنسیتی، از منظر قرآن کریم طبق آیات و روایات بدست آمده انسان‌ها چه مرد و چه زن از هیچ نظری بر هم ارجعیت و برتری ندارد مگر در زمینه‌ی تقوا و تقوای الهی معیار سنجش ارزش انسان‌هاست.

(عدالت جنسیتی در اسلام و غرب، کتاب دین‌شناسی تطبیقی، ادیان و اسلام)

زن و مرد حقوق و وظایف یکسانی دارند، همه از فرصت‌های مساوی در جامعه برخوردار هستند. از جنگ جهانی دوم جنبش آزادی بخش زنان و فمینیسم، قدم‌هایی به سمت پیدایش حقوق زنان برداشته است، سازمان ملل و آژانس‌های بین‌المللی دیگر، قوانین دیگری تصویب کردند که گاهی قدم‌های چشمگیری در راستای برابری جنسی برداشته‌اند.

همه‌ی کشورها این قوانین را قبول ندارند، قوانین علیه تبعیض جنسیتی در سال ۱۹۶۰ تصویب شد و در سال ۱۹۶۲ و ۱۹۶۹ عملی شد.

اسلام نظر به عدالت جنسی دارد یعنی تساوی به اقتضای عدل اجتماعی، هر صاحب‌حقی به حق خود برسد، اسلام با توجه به ساختار زن و مرد، برای هر یک تکالیفی تعیین و تعریف کرده و حقوق در نظر گرفته و گفته است، نزد خدا کسی برتر است که با تقوا تر باشد، یعنی "نفی جنسیت" که باعث برتری می‌شود و

نظر به عدالت جنسی دارد، در نظر اسلام فمینیسم ۱ یعنی تصور زن در اسلام و تغییر زنده‌دارانه از اسلام است.

تفاوت های زن و مرد ۱

با اینکه در نیمه ی دوم قرن بیستم هستیم ولی باز افرادی پیدا می‌شوند که هنوز طرز فکر آدمهای قرون وسطی را دارند و هنوز افکار اینکه زن و مرد با هم تفاوت دارند رو دارند و مانند افراد قرون وسطایی زن را جنس پست تر از مرد تلقی می‌کنند و اینکه زن کامل نیست و چیزی بین حیوان و انسان و خلاصه اینکه زن لیاقت یک زندگی مستقل رو ندارد و نمی‌تواند آزاد

باشد و باید همیشه مرد سرپرستی او را بر عهده بگیرد، اما ما امروزه این حرف ها رو نمی‌پذیریم و از نظر ما این حرف ها دیگه کهنه شده و معلوم می‌شود که این حرف ها همه از روی جهل و نادانی بوده، در واقع مردان می‌خواستند از این طریق بر زنان تسلط پیدا کنند.

نام کتاب: حقوق زن در اسلام

نام نویسنده: استاد شهید مرتضی مطهری

و برای آنها تبعیض قائل شده و یا اینکه به یک قسمت نسبت به قسمت دیگر ستم روا داشته یا خیر.

تناسب است یا نقص و کمال

یه موضوع دیگه که خیلی باعث شگفت شده اینه که تفاوت‌هایی ک زن و مرد از لحاظ جسمی و روانی دارند به حساب ناقص بودن زن و کامل بودن مرد می‌گذارند و این عقیده را دارند ک این تفاوت‌ها و این ناقص بودن زن بخاطر مصلحتی است که قانون خلقت با توجه به آن مصلحت زن را این گونه آفریده است و این ویژگی زن و "ناقص الخلقه بودنش" قبل از اینکه در میان ما مشرق زمینی ها مطرح باشد ، در بین مردم غرب مطرح بوده است ، اما غربی ها در این مورد بسیار افراط کرده اند و از زبان مذهب و کلیسا گفته اند که " زن باید از این که زن است ، خجالت بکشد و گفتند زن به همان اندازه ای که گیس های بلندی دارد عقل کوتاهی دارد و همچنین می گویند زن یک موجود وحشی است که مرد اهلی اش کرده است و " ، اما امروزه هم مردم غرب ، یک چرخش صد و هشتاد درجه داشتند و این خیلی عجیبه و برخلاف نظر قبلی خود راجع به

ناقص الخلقه بودن زن ، مرد را ناقص الخلقه می خوانند و بالعکس زن را کامل

" زن جنس برتر " کتابی است که اشلی مونتگومری،

آن را نوشته و در مجله ی " زن روز " منتشر کرده است و چقدر می خواهد با زور زدن و محمل بافی ، اینکه زن از مرد کامل تر است را ثابت کنه و این کتاب از لحاظ مطالعات پزشکی و روانی و همچنین از اینکه آمار اجتماعی را عرضه می کند خیلی با ارزشه ولی خودش به نتیجه گیری دست می زند و به خاطر همین نتیجه گیری می خواهد به هدف خودش که همان موضوع کتاب است برای نتیجه گیری

دست به نهایت محمل بافی می‌زند ، یه بار زن را خوار و ذلیل می کنند ، بار دیگه اینقدر بزرگ تا حقیر او را جبران کنند ، از خراب کردن و خوار و ذلیل کردن مرد استفاده می کنند یعنی بالعکس .

چرا ما باید تفاوت را به حساب ناقص یا کامل بودن زن و مرد بدانیم و مجبور شویم به بار طرف مرد را بگیریم و به بار طرف زن را و از طرفی زن را از لحاظ جنسی برتر از مرد می داند و می گوید که امتیازات مرد مولود عوامل تاریخی و اجتماعی هستند نه عوامل طبیعی

و به آنها زور بگویند ولی این خلاف واقعیت است و معلوم شده که اتفاقا زن از نظر جنسیت از مرد برتر است و زن کامل و مرد ناقص است .

اما در قرن بیستم و با توجه به پیشرفت های زیادی که در همه ی علوم ما مشاهده کردیم، این موضوع و این تفاوت ها بیشتر معلوم شده است، در واقع این جعل نیست ، این یک واقعیت علمی و تجربی است ولی این مربوط به این نمی شود که این مرد یا زن جنس ناقص تر هستند و همچنین پست تر، اما قانون خلقت، منظور دیگه ای از این تفاوت ها داشته است، و می گوید که این تفاوت ها برای این بوجود آمده است که پیوند زن و مرد را مستحکم کند تا با هم وحدت داشته باشند تا وظایف را بین زن و مرد قسمت کند و می گوید که تفاوت بین آنها مانند اختلاف بین اعضای یک بدن است و قرار گیری هر یک از اعضای بدن در جای مخصوص خود بخاطر این نیست که با دو چشم به آنها نگاه کرده است ،

-----همان

اما در گفته ی او دو نکته است، اول اینکه زنان نسبت به مردان چه در نیرو های جنسی و چه روحی و چه دماغی ناتوان ترند یعنی از نظر کمیت.

و همچنین می گوید استعداد هایی است در زن و مرد که مثل هم هستند ولی ممکن است زنان در یک

جنسیتی است . در بسیاری از جوامع وقتی در جامعه ما ، گاه به بهانه جنسیت ، دستمزد زنان کمتر از مردان است ، اسلام چنین نگاه تبعیض آمیزی را به رسمیت نمی شناسد بنابراین عدالت جنسی مقتضی تفاوت و تفکیک نقش ها ، وظایف و حقوق اجتماعی زن و مرد براساس شاخص هایی است که به برخی از آن ها اشاره شد .

این تفاوت ، زن و مرد را از جهت اهمیت اجتماعی به دو دسته ی اصلی و ثانوی تقسیم می کند. تفاوت در ارزش ، مقام و منزلت معنوی زن و مرد

۱- تساوی ارزش و مقام زن و مرد ، از لحاظ خلقت

قرآن کریم در آیات متعدد زن و مرد را از یک طینت دانسته و اعلام می کند که زن و مرد از " نفس واحدہ " خلق شده در سوره ی نساء آیه ی یک می فرماید : " ای مردم ! خودتان را از عذاب پروردگارتان حفظ کنید ، همان کسی که شما را از یک شخص آفرید و از او هم سرش را آفرید و از آن دو ، مردان د زنان فراوانی منتشر ساخت " .

۲- تساوی ارزش و مقام زن و مرد در داشتن صفات برجسته و ارزش های والای انسانی و مقام معنوی

سوره ی احزاب آیه ی ۳۵

در تفسیر این آیه چنین آمده است : " بعضی چنین تصور می کنند که اسلام کفه ی سنگین شخصیت را برای مردان قرار داده و زنان در برنامه ی اسلام چندان جایی ندارند ، اما هیچ گونه فرقی از جنبه های انسانی و مقامات معنوی میان زن و مرد در برنامه های اسلام وجود ندارد این آیه .

این آیه دلیل روشنی بر این واقعیت است زیرا به هنگام بیان ویژگی های مؤمنان و اساسی ترین مسائل اعتقادی و اخلاقی و عملی ، زن و مرد را در کنار یکدیگر همچون دو کفه ی یک ترازو قرار می دهد و برای

هر دو ارزشی یکسان بدون کمترین تفاوت قائل می شود .

نام کتاب: مباحث اعتقادی

نام نویسنده: دکتر محمد علی رضایی اصفهانی جلد دوم

۳- تساوی زن و مرد از لحاظ ثواب و عقاب اعمال

قرآن در احکام و کیفر ها و ثواب اعمال ، زن و مرد را یکسان مورد خطاب قرار می دهد ، و قبح گناه و اموال حرام و ممنوع ، و کیفر آن ، و همچنین ثواب اموال ، در مورد زن و مرد مساوی است .

۴- تساوی زن مرد در تحمل تکلیف و مسئولیت

قرآن کریم با مطرح کردن زندگی آدم و حوا و رانده شدن آنها از بهشت هیچ کدام را مسئول اصلی معرفی نمی کند و در بیشتر مواقع هردو را مسئول می داند و حتی گاهی به صراحت می گوید : شیطان آدم را وسوسه کرد و در آیه ی ۱۱۷ سوره طه می فرماید : " ای آدم در حقیقت این ابلیس دشمن تو و همسر توست ، پس شما را از باغ بیرون نکند که به زحمت خواهی افتاد " !

۵- تساوی زن و مرد از لحاظ تعلیم و تعلم

همه ی مسلمانان اعم از زن و مرد باید در کسب علم و دانش اهتمام ورزند ، قرآن به طور مکرر متذکر می شود که قرآن را بخوانید ، تلاوت کنید و پیرامون آیات آن بیندیشند و قرآن در این زمینه میان مرد و زن تفاوتی قائل نیست و هرگز کسب علم و دانش را به یک جنس خاص محدود نمی کند.

۶- مساوات زن و مرد در پیشگاه خدا خداوند در قرآن در آیه ی ۱۳ سوره ی حجرات می فرماید : " انّ

اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اتَّقَاكُمْ " ؛ " در حقیقت ، ارجمند ترین شما نزد خدا خود ننگه دار ترین شما است " .

تفاوت های طبیعی بسن زن و مرد

۱- تفاوت های زیستی (جسمی)

الف . تفاوت های اساسی تعیین جنسیت ب .

تفاوت های ثانوی در اندام

۲- تفاوت های روانی

۳- تفاوت های اجتماعی

نتیجه گیری

در حالت کلی نتایج این مطالعه نشان می دهد که زن و مرد حقوق و وظایف یکسانی دارند و هر دو از فرصت

های مساوی در جامعه بر خوردارند مگر در مواردی که عدالت اجتماعی رعایت شده است و تفاوت

جنسیتی آنه هیچ گاه باعث برتری و ترجیه یکی بر دیگری " مرد بر زن " نمی شود و از نظر اسلام معیار

سنجش ارزش انسان ها فقط تقوای الهی است .

اسلام تبعیض جنسیتی از قدیم الایام تا الان چه در کشور های اسلامی و غیر اسلامی را مردود می شمارد

و خواهان برابری جنسیت است و این موضوع در همه ی عرصه های اجتماعی ، سیاسی ، اقتصادی و

را در بر می گیرد .

فهرست منابع

مطهری، مرتضی، حقوق زن در اسلام، انتشارات صدرا، ۱۳۸۷

مواصلی، زینب، عدالت جنسیتی در اسلام، سخنوران، ۱۳۹۷

فکور، فاطمه، عدالت جنسیتی در اسلام و غرب، سخنوران، ۱۳۹۷

رضایی اصفهانی، محمد، مباحث اعتقادی، نسیم حیات، ۱۳۹۱

شجریان، مهدی، نگاهی به فمینیسم و حکمت متعالیه، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۴۰۳

مهریزی، مهدی، جنسیت؛ برابری یا عدالت، نشر بشاری، ۱۴۰۰

